

ג'ובאנינו גוארסקי "דון קאמילו - אוהז בזנבו של השטן / קומראד דון קאמילו".

ג'ובאנינו גוארסקי "דון קאמילו - אוהז בזנבו
של השטן / קומראד דון קאמילו", קמין
הוצאה לאור, תשע"ט-2018, 347 עמ'

סיפורי דון קאמילו שיצאו לאור לראשונה לפני כשבעים שנה ויותר, הם הצצה למציאות שאיננה עוד. הם בבואה לעולם מעורר נוסטלגיה וחיבה. זהו עולם שבו הדעות היו מוצקות, אנשים האמינו באידיאות, הטוב היה טוב, הרע רע, והניגודים היו ברורים. הבעיות נפתרו לפעמים בשימוש באגרופים, והחוקים הפורמליים לא תמיד נשמרו. אלא שרוח של תום והגינות שוררת על פני הסיפורים, רוח שאיננה שורה תמיד במקומותינו.

קשה להבין את סיפורי דון-קאמילו ללא הרקע ההיסטורי. המחבר ג'ובאנינו גוארסקי (1908-1968) הוא איטלקי יליד פרמה שאף שירת במלחמת העולם השנייה בצבא האיטלקי. לאחר כניעת איטליה לבנות הברית (בשנת 1943), תקפו הגרמנים את האיטלקים, והקימו ממשלת בובות באיטליה. תוך כדי כך אסרו קרוב למיליון חיילים איטלקיים והציעו לאלו להילחם יחד איתם. תשעים אחוז מהחיילים האיטלקיים כולל ג'ובאנינו עצמו, סירבו ונשלחו למחנות מאסר בתוך גרמניה שם שהו

שנתיים במאסר. כשחזרו אסירים אלו אחרי תום מלחמת העולם השנייה, גילו איטליה הרוסה וענייה ומפולגת אידיאולוגית. שני המחנות המרכזיים, השמרנים הקתוליים מאידך, והקומוניסטים מצד שני נלחמו מרות על ההגמוניה במדינה.

על רקע זה בנה גובאנינו את עולמו. סיפוריו מתרחשים בכפר בלתי מוגדר הנמצא בירת איטליה, שכל תושביו הם עובדי אדמה המכירים היטב זה את זה. שלושה גיבורים מרכזיים מופיעים שוב ושוב. הראשון הוא דון-קאמילו, כומר לא צעיר מבני הדור הישן. כומר שבניגוד אולי למקובל, הוא בעל כוח פיזי לא קטן יודע להפעיל את אגרופיו (כשצריך), ומחזיק רובה צייד וכלב ומשתמש בהם. השני הוא פֶּפּוֹנָה, ראש המועצה המקומית שהוא גם קומוניסט נלהב, ויחד עם חברתו מייחל להשלטת הקומוניזם על כל איטליה. השלישי הוא לא פחות מאשר פסל ישו הצלוב בכנסיה. דון קאמילו פונה אליו לשיחה בעת משבר, וזה משיב לו, נותן לו עצות, נוזף פה מפעם לפעם, ומשמש לא אחת כמבוגר ההגיוני מבין שלושה. יחד איתם משמשת בקודש חבורה של גיבורי משנה. אלו כוללים קומוניסטים צעירים ונלהבים המסתובבים סביב פפונה, נשות הכפר המבוגרות התומכות בדון-קאמילו, הנהגת הכנסיה הרואה בדון-קאמילו כומר נלהב אך לא ממושמע במיוחד, 'רעם' - הכלב המיתולוגי של דון פפונה, ועוד.

הסיפורים בד"כ עוסקים בנושאים שוליים יחסית שבהם ניכרת יריבות בין השניים. שוליים מבחינה אידיאולוגית אך חשובים מאוד בפוליטיקה המקומית. כל אחד מהם מנסה להביס את יריבו, אך בד"כ ברוב הסיפורים ידו של דון-קאמילו על העליונה (לא תמיד). כל סיפורי דון-קאמילו למיניהם מבוססים על רקע זה (והיו כ-350 כאלו!). רובם התפרסמו בשבועון שערך גובאנינו ורק אחר כך אוגדו בספרים. זו הסיבה שהסיפורים יכולים לעמוד בפני עצמם, וניתן לקבץ אותם בפורמטים שונים. כך אכן גם נעשה במהלך השנים.

רוח של חן וחסד שורה על הסיפורים. למרות שדון קאמילו ופפונה מתעבים זה את עולמו של זה. יש ביניהם חיבה והערכה הדדית.

שניהם מבטאים ערכים משותפים של אהבת אדם, כנות, רעות, ועזרה לחלשים ולנזקקים.

רוח של חן וחסד שורה על הסיפורים. למרות שדון קאמילו ופפונה מתעבים זה את עולמו של זה. יש ביניהם חיבה והערכה הדדית. שניהם מבטאים ערכים משותפים של אהבת אדם, כנות, רעות, ועזרה לחלשים ולנזקקים. כל זה משולב במידה רבה של הומור, אירוניה, ומבט אנושי על העולם. איכשהו למרות התהום הפעורה בין דעותיהם, רב המשותף על המפריד. אי אפשר לסיים סיפור כלשהו מסיפורי דון-קאמילו, ללא חיוך בלתי רצוני העולה על פניו של הקורא.

גם בעברית יצאו עוד בשנות השבעים קבצים מסיפורי דון-קאמילו. כמובן, אלו הכילו רק חלק קטן משלל הסיפורים. המהדורה הנוכחית מכילה סיפורים חדשים בתרגומה המצוין של אסנת רז (גילוי נאות, ידידה של כותב הביקורת). סך הכל יש לפנינו עשרים ושניים סיפורים המהווים למעשה חיבור של שני ספרים. הראשון "דון קאמילו אוחז בזנבו של השטן" מכיל מספר סיפורים מעולמו הקלאסי של דון קאמילו ויריבותו הבלתי נגמרת עם פפונה. אחד הסיפורים למשל, עוסק בתקופה שבה הכריזה המפלגה הקומוניסטית על פשעיו של סטאלין. כאן נכנס פפונה לבעיה חמורה. בית העם המקומי היה קרוי על שם שמש העמים יוסף סטאלין. משאבים רבים השקיע פפונה בציוור הקיר הגדול המתאר את גדולתו והישגיו של החבר הגדול. והנה מבקשת פתאום המפלגה למחוק זאת. איך ייראה הדבר בעיני הכפריים המקומיים שלא מודעים לנפלאות הפוליטיקה של הקרמלין? וכמובן, דון קאמילו נכנס לתמונה ובעזרת ישו המושיע עוזר לפפונה לפתור את הקושי (את הפתרון לא נגלה כמובן כדי לא לפגוע בהנאת הקוראים).

הספר השני "קומראד דון קאמילו", מתאר נסיעה של חברי המפלגה לרוסיה, נסיעה שאיכשהו הצליח דון קאמילו להסתנן אליה. וכאן, בכתובה אירונית מבקר ג'ובאנינו את המשטר הקומוניסטי

למותר לציין שכל הוויכוח האידיאולוגי איננו רלוונטי כבר שנים רבות. איטליה מזמן איננה קתולית, ובוודאי איננה קומוניסטית.

המלחמות בין הדוגמות של העבר מעניינות כשלג דאשתקד. אבל עדיין סיפורי דון-קאמילו מושכים את הלב ונעימים לקריאה.

של אז וגם עוסק בבעיית החיילים האיטלקים (חיילים איטלקיים רבים שהצטרפו לכוחות הגרמניים במלחמת העולם השנייה, נעדרו ברוסיה).

למותר לציין שכל הוויכוח האידיאולוגי איננו רלוונטי כבר שנים רבות. איטליה מזמן איננה קתולית, ובוודאי איננה קומוניסטית. המלחמות בין הדוגמות של העבר מעניינות כשלג דאשתקד. אבל עדיין סיפורי דון-קאמילו מושכים את הלב ונעימים לקריאה. לא כל הכתוב שם מתאים לתקופתנו. כך למשל מתאר ג'ובאנינו באהדה בעל כנוע שהתמרד פעם כנגד אשתו והפליא בה את מכותיו. סיפורים אחרים נראים כנאיביים למדי לתקופתנו. אבל כולם מהנים, כתובים היטב, משעשעים, וגורמים לנו לחייך, ומה כבר אפשר לבקש יותר מספרות טובה?